

MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas algab ankeetküsitlus

MTÜ Arenduskoda on alustanud oma koostööpiirkonnale strateegia koostamisega. Koostööpiirkonna (tegevuspiirkonna) moodustavad **Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula vald ning Loksa linn**. Selleks, et piirkond saaks endale vajaliku strateegia, mille alusel hiljem edukalt toimima hakata, tuleb saada võimalikult palju teavet selle kohta, mida arvatakse piirkonna ja selle elanike vajadustest.

Käesoleva LEADER-infolehe 5. ja 6. leheküljel on trükitud ankeet, mis tuleb lehest välja lõigata ja täidetult toimetada oma piirkonna allpool nimetatud kontaktisiku kätte.

Ankeedile ootame vastuseid võimalikult paljudelt eelnimetatud piirkonna elanikelt või sellega seotud inimestelt. Eriti oluline on saada tagasisidet vajaduste kohta just nendelt osapooltelt, kellel on võimalik hakata hiljem strateegia täitmisel rahalisi vahendeid taotlema (kolmas sektori liikmed, ettevõtjad, omavalitsuste esindajad).

Ankeet koosneb piirkonna jaoks olulistest küsimustest, mis puudutavad elukeskkonda, ettevõtlust ja põllumajandust. Lisatud on küsimusi ka MTÜ Arenduskoja poolt antavate teenuste ning teenuste võimaliku laiendamise kohta.

Ankeedi täitmise juures palume tähele panna, et te kirjutaks

te lahti võimalikult selgelt oma arvamuse, sest siis on hiljem analüüsitapis selgelt aru saada, mida on tahetud öelda. Küsitlusankeete on võimalik saada kõikide koostööpiirkonna omavalitsuste (nimetatud eespool) kodulehekülgedelt internetist.

Täidetud küsitlusankeet tuleb esitada (saata, meilida, faksida või ise kohale viia) oma kodukohajärgsesse omavalitsusse, kus on määratud vastavad koordineerijad:

Tapa vald – vallasekretäri abi Malle Timak (tel 5346 1575, meil malle.timak@tapa.ee),

Ambla vald – arendusnõunik Merike Koov (tel 5664 1090, merike@ambla.ee),

Kadrina vald – arendusnõunik Tiina Vilu (tel 515 5249, meil tiina.vilu@kadrina.ee),

Kuusalu vald – abivallavanem Milli Kikkas (tel 503 3218, milli.kikkas@kuusalu.ee),

Loksa linn – abilinnapea Õnnela Tedrekin (tel 554 2974, onnela5@hotmail.com),

Vihula vald – kultuurinõunik Taimi Samblik (525 1127, taimi.samblik@vihula.ee).

Küsimuste korral pöörduda Tiina Vilu poole, kontaktid: tiina.vilu@kadrina.ee või 515 5249. **Ankeetküsitluse periood on 25. veebruar kuni 10. märts 2008.**

Edu ja tänane vastuste eest juba ette!

MTÜ Arenduskoja juhatus

LEADER-huvilised tutvusid sügisel piirkonnasisese õppereisi käigus ka Viinistu kunstimuseumi väljapanekutega. Foto Heiki Vuntus

Mida mulle on andnud liitumine LEADER-tegevusega?

Alguses, kui lugesin Tapa vallalehest LEADER-ist, ei saanud täpselt aru, millega on tegemist ja unustasin loetu. Eelmise aasta veebruaris kutsusid Jämeda aktiivsed käsitöönaised (kes juba teadsid, mis on LEADER) mind kaasa tutvuma külaliikumise Aasperes, Karepal, Vinnis ja Roelas.

Oli tore näha, et küldes on harkkajaid ja teotahtelisi inimesi, kes on kirjutanud külaelu edendamiseks rahataotlusprojekte ning need ka teostanud. Nii nägime Aasperes külakoda, Karepal kultuurimaja, Vinnis spordikeskust ja Roelas väga toredat külakeskust. Räägit, kuidas ja millega alustati, tulemusi nägime oma silmaga. Omavaheline suhtlemine ja ühised ettevõtmised olid elavdanud ka külaliikumist.

Selleks, et oleks eestvedajaid, on nad vaja leida ning koolitada – selle järelduseeni olen jõudnud aasta jooksul osaledes Tapa arenduskojas toimunud koolitustel. Peale koolituste on meil toimunud LEADER-piirkonna sisene tutvumisreisi, samuti oleme külastanud Kagu-Eesti LEADER-piirkonda ning kogemuste vahetamiseks on käidud Ungaris ja Soomes.

Praegu moodustavad maapiirkonnad Euroopa territooriumist 90% ja maapiirkonna rahvastik ELi omast 60%. Igas maapiirkonnas on omad probleemid, mille lahendusi teab vaid asjaomane piirkond. Sellele tuginedes sündis algatus LEADER, mis on esitähed algatuse prantsuskeelsest nimest *Liaison Entre Actions de Développement de L'économie Rurale* (maamajanduse arengumeetmete vaheline side). Seega ei tulene see inglise keelsest sõnast *leader*, mis

tähendab juhti või liidrit. Kuigi see võib paljusid eksitada ja panna arvama, et tegevus on mõeldud jälle mingitele juhtidele. Tegelikult on LEADER-tegevus mõeldud kõigile kohalikele inimestele, kes tunnevad muret oma kodupaiga käekäigu pärast ning saavad nüüd Eroopa Liidu rahade abile oma elukeskkonda paremaks muuta.

Nüüd koolitustest lähemalt. Kogukonnaasajate, võrgustikuloomise ja meediakoolitus – kõik need on meid, osalejaid, oma LEADER-piirkonnas üksteisega tutvavaks teinud. Kui on vaja avaldada oma arvamust või mõtteid, siis kunagi ei jäta keegi seda tegemata. Samuti oleme saanud üksteiselt häid ideid oma kodukohas kasutamiseks. On sündinud ka piirkonnasisest ühiseid ettevõtmisi.

Ei saa märkimata jätta arenduskoja tegevjuhti Heiki Vuntust, kes on meie koolitajateks toonud väga huvitavaid inimesi – meediakoolitaja Ene Hiion, võrgustikutöö Eha Paas ja kogukonnaasajate koolitaja Silva Anspal. Tore on ka see, et koolitused on toimunud piirkonna erinevates kohtades. Eriti huvitavad on koolitused sellepolest olnud, et alati tuli teha ka praktilisi töid peale teoreetilise õppe. Mitmed koolitajad olid üllatunud, et me nii julgelt ja aktiivselt kõigest osa võtsime. Paljuki tulenes sellest, et me olime omavahel tutvavaks saanud koolitustel ja õppereisidel. Meil on nüüd piirkonnas olemas oma võrgustik – saame omavahel infot vahetada ning koos midagi külaliikumise heaks ette võtta.

Kõik koolitused on olnud kasulikke ja kui alguses mõtlesin, miks

näiteks meediakoolitus – siis nüüd on sellest väga palju kasu olnud, sest me õppisime suhtlema erinevate meediakoolitajatega, ise küsija või vastaja, jälgima oma kehakeelt ja palju muid nüansse meediast. Sinna alla kuulub ka see, et kõiki meie ettevõtmisi pildistatakse – oleme loomulikud juba sellega harjunud – ka see on hea kool, mille tulemusi võite kõik näha Tapa arenduskoja kodulehe galeriis. Kursuste lõpus saime tunnustused, et oleme koolitused edukalt läbinud.

Kuna kevadeks on vaja koostada LEADER-piirkonna strateegia aastani 2013, siis saame õpitut kohe ka selle koostamisel kasutada. Kuigi piirkond on suur ja igal pool erinevad olukorrad ning vajadused, tuleb see ometi ka kasuks – saame kasutada erinevaid kogemusi. Mõnes kohas on näiteks probleem lahendatud, mõnes aga sama tekkinud – siis ongi hea teiste kogemusi kasutada ja vastupidi. Samuti annab LEADER võimaluse igale inimesele osaleda piirkonna arengus. Toimuv küsitlus on üks võimalus anda teada teie jaoks tähtsast, kasutage seda võimalust! Teie arvamus on oluline.

Aasta LEADER-tegevuses osalemist on andnud mulle väga palju – teadmisi, oskusi ja julguse välja öelda oma arvamust ning kõige tähtsam – võimaluse tundma õppida nii paljusid huvitavaid inimesi. Nüüd on aeg ka omaltpoolt midagi vastu anda ja see on hea tunne. Aitäh kõigile ning edu ühise eesmärgi nimel tegutsemiseks ja loomulikult ÕPIME VEEL!

Gilda Lindmaa, Jämeda küla elanik

Leesi küla ja Tapa linn teevad noorte-teemal koostööd

Osalemise LEADER-programmis on MTÜ Arenduskoda kaudu algatanud sõprusühendused Tapa ja Kuusalu valla inimeste vahel.

Juunis käisid Leesi näiteringi juhendajad Lea Ruus ja Tiina Viirna MTÜ Arenduskoda korraldatud õppereisil Ungaris. Seal tutvuti Tapa valla sotsiaalinõuniku Ene Augasmäe, kes äsja nimetati Lääne-Virumaa parimaks sotsiaaltöötajaks. Kuna jääd ka pärast reisi suhtlema, kasvas tutvusest välja sõprus ja koostegutsemine. Juba suvel käis Ene Augasmägi koos Tapa noortega kahel korral Leesi rahvamajas laagris. Üheskoos kirjutati projekt

„Kahe maapiirkonna noorte sotsiaalse kaasatuse tõstmine kogukonnatöösse”, mis sai tehtud MTÜ Pohiranna ja MTÜ Tapa Lastekaitse Ühingu nimel. Projekti kiitsid oktoobris rahastamiskõlblikuks nii Harjumaa kohaliku omavalitsuse programmi kui ka sama programmi Lääne-Virumaa ekspertgruppid – mõlemalt poolt anti 25 000 krooni, nagu oli küsitud. Projekti kogumaksumus on 61 000 krooni. Kuusalu ja Tapa vald annavad kaasfinantseerijatena kumbki 5000 krooni. MTÜde omafinantseering on mõlemal 500 krooni.

Järgneb lk 8

PRESSITEATED

Power Pointi asemel leht paberit ja pliats

24. oktoober 2007 olid Tapa arenduskojas koos meediahuvilised Leader-programmis osalejad. Koolitust viis läbi endine tuntud raadiohääli Ene Hion ja täiskasvanute diplomeeritud koolitaja Külli Vollmer Kodanikukoolitus firmast.

Koolitus algas tänapäeva tehnikamedeta. Joonistasime enesetutvustuse paberile pliatsiga. Oli väga intrigeeriv algus. Tutvustime meedia ajaloo ja tänapäeva meediareeglitega. Leidis kinnitust tõsiasi, et tänapäeva ühiskonnas on meedia oluline jõud. Lisaks ihuadvokaadile peab tänapäeval olema ka ihuajakirjanik. Loengu tegi huvitavaks asjaolu, et teooria vaheldus praktilise tegevusega. Koolitus andis julguse suhelda meediaga võrdsel positsioonil. Aitäh toredatele lektoritele!

Osalege julgelt koolitusel, lisateave Tapa arenduskojast

Liiderdajad jälle teravõrra targemad

24. oktoobril oli Tapa arenduskojas järjekordne Leader-koostööpiirkondade koolitus. Päeva ülesanne oli leida vastus igapäevasele painavale küsimusele – "kuidas tekitada meedias huvi?". Kogenud koolitajad Ene Hion ja Külli Vollmer andsid suuna kätte Leader-programmis kaasa rääkijatele.

Ene Hioni kauaaegne ajakirjandustöö kogemus inspireeris koosviibijaid sedavõrd, et päeva lõpuks oli igüks meist suuteline pressiteadet vormistama. Päevast saadud enesekindlus ja julgus (raken-datuna LEADER-vankri ette) on just see mille pärast Leader-koostöö partnerit ikka ja jälle rõõmuga kohtuvad.

Lisainfo Leader-tegemiste kohta www.tapa.ee

Kuidas osta endale oma ajakirjanik

LEADER-grupil valmis magistratöö teemal "Kuidas äratada meedias huvi." Nimetatud magistratöö seisnes ühe grupitööna valminud märksõnade kogumikus. Oma teadmisi ja kogemusi jagas 18-le Leader-grupi liikmele ajakirjanikuna tuntud Ene Hion. Grupitööd viis läbi Külli Vollmer. Õppetöö toimus 24. okt MTÜ Arenduskojas. Päeva teema oli "Mina ja Meedia." Teemana käsitleti meedia rolli, jagati nippe kuidas suhelda meediaga ja praktilise töö tulemusena valmis pressiteade. Õppepäev sisendas osavõtjates positiivsust ja julgust suhtlemiseks meediaga.

Kohaliku elu arendajad läbisid Ene Hioni meediakoolituse

Tapa arenduskojas toimus 24. oktoobril kolmest maakonnast ja 6 omavalitsusest (Tapa, Kadriina, Vihula, Kuusalu ja Ambla vald ja Loka linn) kohaliku elu arendajatele Ene Hioni mee-

diakoolitus. Koolitusel osalenud said praktilisi kogemusi ja vajalikke näpunäiteid meedia olemusest, tema olulisusest, meediaga suhtlemisest, pressiteate koostamisest ja muust meediaga seonduvast. Koolitusel osalenud väärtustavad eriti seda, et kohapeal tõuseb meediaga suhtlemise kvaliteet ning osalenud oskavad ennast selgemalt ja paremini väljendada. Koolituse väärtuseks on võimalus pöörduda koolitusel osalenute poole, kohalikel inimestel, kes aitavad edaspidi ka koha peal suhelda meediaga ning jagada vajalikke näpunäiteid. Koolitus viidi läbi Euroopa Liidu LEADER-programmi vahendite toel.

Lisainfo: Heiki Vuntus tel 5648 5208, e-post: heiki@tapa.ee

Veinisõbrad meedia küüsis

Leader programmis osalejad kohtusid taas pärast lustlikku Ungari reisi Tapa arenduskojas.

Suvine reis, mille eesmärgiks oli inimestevaheliste suhete tugevdamine, sai asjaliku jätku 24. oktoobril, karismaatilise endise raadioajakirjaniku Ene Hioni poolt läbi viidud koolitus andis osalejatele teadmisi ja julgust meediaga suhtlemisel. Üheskoos leiti, et tänapäeva inforikkal ajastul on raske tähelepanu võita. Samuti on keeruline suhelda ajakirjanikega, sest tänapäeva ajakirjanduses teevad ilma nn lapsajakirjanikud, kellel puuduvad taustateadmised ja ka eetrina.

Müüb negatiivne uudis, positiivne jääb varju. Iga sõnum peab olema ajastatud.

Meediakoolitus on nelja päevane

Õpime meediale "ärapanemist"

Mitme maakonna "leaderdajad" (Leader-programm) õppisid legendaarse ajakirjaniku Ene Hioni ja Külli Vollmeri käe all suhtlemist meediaga. Täna toimus Tapa Arenduskojas ruumides Ambla, Kuusalu, Tapa, Kadriina, Vihula ja Loka omavalitsuste sädeinimeste koolitus teemal "Mina ja meedia". Koolituse käigus õpiti koostama pressiteadet, hindama olukorda enese ja meediavahelises suhtluses. Pälvisime Ene Hioni aplausi suurepärase oskuse eest väljendada omi mõtteid ajakirjanduses.

Soovitame sellistest koolitustest osavõttu ka tegutsevatel ajakirjanikel.

Arenduskoja LEADER-koolitused

Meeskonnakoolitus

LEADER-projekti raames oli ette nähtud MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas viia läbi mitmeid koolitusi.

Eelmise aasta kevadperioodil toimus arenduskoja liikmetele ja juhatusele meeskonnakoolitus. Selle eesmärk oli tekitada erinevatest omavalitsustest pärit inimestest koostöövõimeline meeskond, kes hakkab edaspidi otsustama tegevuspiirkonnas kirjutatavate LEADER-strateegias kavandatud projektide rahastamise üle.

Meeskonnakoolituse läbiviimiseks korraldatud hinnapäringute tulemusena valis juhatus koolituse korraldajaks MTÜ Kohaliku ja Regionaalarengu Partnerid. Õppejõud olid oma eriala hästi tundvad lektorid Marika Oja (meeskonnatreenner), Kristina Tšumakov ja Taimi Elenurm (psühholoog). Virve Roosimägi oli nii lektori kui ka kursuse üldläbiviija rollis. Koolitused toimusid piirkonna erinevates kohtades.

1. koolituspäev toimus 16. veebruaril 2007 Tapa arenduskojas. Marika Oja juhendamisel keskenduti järgmistele teemadele:

- Mis on meeskond?
- Meeskonna moodustamine. Grupi arengufaasid ja tunnused. Grupimõtlemise vead. Meeskonna arengudünaamika.
- Meeskonna juhtimine.

- Eesmärkide seadmine meeskonnas. Milline on hea eesmärk? Reeglid ja normid eesmärkide saavutamiseks.

- Rollide jaotus. Kõrge ja madala efektiivsusega meeskond.

2. koolituspäev toimus 23. märtsil 2007 Loksas. Marika Oja jätkas järgmistel teemadel:

- Meeskonnatöö oskuste arendamine: praktilised harjutused
- Motiveerimine, informatsioon ja tagasiside meeskonnas
- Konkurents ja koostöö.

3. koolituspäev viidi läbi 27. aprillil 2007 Tapa Väljaõppekeskuse moodsas auditooriumis, kus lektorid Kristina Tšumakov ja Virve Roosimägi valgustasid kursulasi meeskonnatöös ette tulevatest konfliktisituatsioonidest ja konfliktilahenduse strateegiatest. Räägiti veel enesekehtestamisest ja suhtlemisoskuste arendamisest. Väga oluline on kommunikatsioon meeskonnas (rääkimine-kuulamine), kuidas öelda „EI“. Päeva teises pooles olid kõne all hoiakud ning sidusus ja motivatsioon. Praktilise näitena püüti saavutada sünergia meeskonnatöös.

4. koolituspäev toimus meeskonnamängude vormis 24. mail 2007 vabas looduses Tapa VÕKi polügoonil. Kristina Tšumakov ja Virve Roosimägi sõnul oli meeskonnamängude eesmärk õpitud teooriat praktikas ellu viia läbi reaalsete katsumuste. Koolitavad püüti viia olukorda, kus meeskonnas võisid tekkida pinged ning konfliktid. Päeva lõpus selgus aga, et meeskond oli nii kompaktna ja üksmeelne, samas ka kompromissialdis, et ei tekkinud ühtegi lahkelt.

5. ja ühtlasi viimane koolituspäev oli 31. mail 2007 Kuusalu kultuurimajas.

Psühholoog Taimi Elenurm keskendus isiksusele meeskonnas. Ta

tutvustas juhile vajalikke omadusi ja oskusi ning tööalast edukust tingivaid tegureid. Koolitustsükli viimastel tundidel olid arutluse all järgmised teemad – taju ja isikutaju, taju vead, hoiakud ja tööga rahulolu, stress ja stressijuhtimine, läbipõlemissündroom.

Koolipäeva lõpul said kursuse edukalt läbinud ka tunnistused: Ambla vallast – **Vaike Jeltsov, Alari Kirt, Marta Kondas, Harri Lepamets, Arlet Palmiste ja Anu Valdmaa;** Kuusalu vallast – **Milli Kikkas;** Kadriina vallast – **Aivar Lankei, Marko Teiva, Tiina Vilu ja Ülle Visnapuu;** Loka linnast – **Andres Kaskla;** Tapa vallast – **Kuno Rooba, Tatjana Tamm, Kert Veiper ja Heiki Vuntus;** Vihula vallast – **Tiina Laulik ja Taimi Samblik.**

Kogukonnaasajate ja liidrite ning noorteliidrite ja juhendajate koolitus

Paralleelselt meeskonnakoolitusega käivitus kogukonnaasajate ja liidrite ning noorteliidrite ja juhendajate koolitus. Selle 6.päevase koolitustsükliga sooviti huvilistele anda teadmisi kogukonna arengust ja arendamisest, kogukonna liikmete kaasamisest, koostööst, juhtimisest, kogukonnateenustest, projektitööst ja meediasuhetest.

Koolituse korraldamiseks kuulutatud konkursi võitis OÜ Novalia ja lektoriks sai Silva Anspal.

1. koolituspäeval 16. aprillil 2007 Tapal arenduskojas kõneldi kogukonna arengust ja arendamisest (kogukonna mõiste, kogukonna arengu näitajad ja arengut mõjutavad tegurid). Pärast lõunat oli teemaks kogukonna liikmete kaasamine – sotsiaalne kapital, ürituste planeerimine, ettevalmistamine ja läbiviimine.

2. koolituspäev toimus 4. mail 2007 Aravete kultuurimajas. Põhiteema oli koostöö kogukonna sees ja väljas – kuidas kaardistada koostööpartnereid ja formuleerida koostööeesmärke. Pealelõunane aeg kulus gruppide juhtimise teemale – formaalsete ja mitteformaalsete gruppide juhtimine, hea valitsemise põhimõtted.

3. koolituspäev oli 15. mail 2007 Võsul Rannaliiva külaliskeskkonnas. Silva Anspal tutvustas kogukonnateenuseid (kogukonnateenuse mõiste, teenuste arendamine, tootearenduse meetoodika alusel). Sellega seonduvalt räägiti eesmärkide püstitamisest ja tegevuste planeerimisest, projekti planeerimisest ja projektiideede genereerimisest. Viimasel kevadisel koolituspäeval said õppurid ka iseseisev töö – viia suvekuudel läbi üritus oma kogukonnale ning koostada ürituse memo.

4. koolituspäev toimus juba sügisel, 15. oktoobril 2007 Tapal. Seekord keskenduti suhtlemisele ja eduka suhtleja eeltele. Kõneldi organisatsiooni kommunikatsioonikanalitest, PR tegevusest, suhtlemisest meediaga ja pressiteate koostamisest.

5. koolituspäeval 13. november 2007 Kadriina vallamajas koostas iga osaleja kogukonna arengule suunatud projektiidee kirjelduse.

6. koolituspäev oli 5. detsembril 2007 Kuusalu noortekeskuses, kus enne kursuse lõpetamist arvus-

tati ja analüüsiti koostatud projektideid. Kursuse lõputunnistus kirjutati välja Tapa vallast **Rimma Bõtškova, Milvi Jõeotsale, Tiina Laanemetsale, Ljubov Laurile, Gilda Lindmaa, Kaire Rieseale ja Kadri Toomingasele;** Kadriina vallast **Ülle Visnapuule, Margi Loidele ja Kristiina-Raivi Vilepajule;** Kuusalu vallast **Marju Jaanimäele, Anu Karjatsale, Raido Roostalule, Lea Ruusile ja Tiina Viirnale;** Ambla vallast **Marta Kondasele, Merike Luugile ja Luule Nurgale;** Vihula vallast **Eva Klausile, Ene Liivile, Eha Sirelbule ja Ülle Tammele.**

Mainekujundusalane koolitus

Mainekujundusalase koolituse läbiviijaks valiti MTÜ Kodanikukoolitus. Lektoritena astusid üles Ene Hion ja Külli Vollmer. Hinnapäring esitati ka meediakorifeele Raul Rebasele, kes oli nõus koolitajaks hakkama, aga tema küsitud hind ületas mitmekordselt koolituse eelarves olnud numbri.

Mainekujunduskoolituse eesmärk oli anda tegevusgrupis osalejatele teadmisi ja suutlikkust korraldada oma organisatsiooni mainekujundusalast tegevust suhtlemisel avalikkuse ja erinevate meedialikidega.

1. koolituspäev oli 23. oktoobril 2007 Tapal arenduskojas. Kõigile tuntud ja legendaarne raadiohääli Ene Hion ja Külli Vollmer ühise tandemina alustasid oma koolituspäeva ebataoliselt. Selgitamaks esimese mulje tähtsust lasti osavõtjatel tutvustada ennast joonistuste kaudu. Seejärel analüüsiti tutvustusi. Nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt käsitleti järgmisi teemasid: kes me oleme ja kellena me näime; mina ja meedia; meedia roll – radio, TV, trükipress – kuidas neid oma kasuks pöörata; kuidas tekitada meedias huvi.

Järgnesid arutelu rühmades, rühmatööde esitlused, kokkuvõtted ja analüüs.

Päev lõppes pressiteadete kirjutamisega. Käesolevas infolehes on avaldatud kõik kirjutatud pressiteadete. Lugejal on võimalik näha kui erinevalt on ühte ja sama teemat erinevad kirjutajad avanud. Enne lahkumist said kõik osalejad kätte ka kodutöö teema – tänavaküsitluse läbiviimine.

2. koolituspäev oli 24. oktoobril 2007 Tapal.

Pärast kodutööde esitlust, kokkuvõtteid ja analüüsi hakati käsitleda mainekujundust.

Kuidas tekitada positiivset kuvandit? Selleks viidi kohapeal rühmatööna läbi reklaamikampaania, millele järgnes jälle väga asjatundlik analüüs.

Päeva lõpus said osalejad näpunäited intervjuuks, kuidas anda intervjuud, ning intervjuueerisid oma kaaslasti. Ka kolmandaks päevaks anti teha kodutöö – reklaami analüüs.

3. koolituspäev oli 26. novembril 2007 Kadriina vallamajas. Sel korral keskenduti avalikkuse esinemisele – kõnepidaja meelpea, kõne ettevalmistamine. Iga osaleja pidi pidama loosi alusel valitud teemal kõne. Pärast esitluste analüüsi jagasid õpetajad näpunäiteid edaspidiseks

Järgneb lk 6

Võrgustikukoolituse 1. koolituspäev toimus 19. oktoobril 2007 Tapal arenduskojas.

Võrgustikukoolitusel oli õpetajarollis Eha Paas.

Kogujonnakaasajate 6. koolituspäev oli 5. detsembril 2007 Kuusalu noortekeskuses.

Meediakoolitus õpetas ka kehakeele kasutamist.

Kogukonnakaasajate 5. koolituspäeval 13. novembril 2007 Kadrina vallamajas tutvuti ka spordihoonega.

Meediakoolitusel pidi iga õppur end tutvustama joonistamise kaudu.

Fotod Heiki Vuntus

Taimi Samblik Vihula vallast meediakoolituse praktilist tööd esitamas.

Ka Kuusalust ja Loksalt käidi Soomes õppimas euroraha jagamist-küsimist

„Soomes külavanemaid pole. Parem, kui külaled ei kerki esile üksikut liidrit, pikas perspektiivis pole see jätkusuutlik,” kinnitas Soome LEADER-programmi piirkondliku grupi juht.

„Kui välismaal on midagi teisi, ei maksa alati arvata, et meil on valesi. Palju sõltub ajast ja kultuurist,” lohus Tapa abivallavanem Teet Koitjärvi õppereisil käinuid, kui tagasiteel arutati, mis sõidust enim meelde jäi ning imestati, et sealtsuuldu järgi külavanemaid polekski vaja. „Soomes riigi külaelu on sarnasem meie sõjaeelse olukorraga – neil on praegugi palju mängu-, maanaiste-, põllumeeste- ning muud seltse, nagu oli meil,” selgitas Teet Koitjärvi, keda Lahemaa-rahvas teab rahvuspari endise teadusdirektorina.

Hoolimata seltsielu mõnedest erinevustest on Euroopa Liidu nõuded toetusrahade jagamisel ühesugused. Kuna Soome on euroliidu liige olnud 1995. aastast, Eestist 9 aastat kauem, on selles valdkonnas kogemusi rohkem. Kuut omavalitsust, ka Kuusalu valda ja Lokska linn ühendav MTÜ Arenduskoda viis LEADER-programmi raames 22 inimest novembri lõpus Soome Pirkkanmaale kahepäevasele õppele. Kuusalu, Tapa, Kadrina, Ambla ja Vihula vald ning Lokska linn liitusid mullu kevadel MTÜga Arenduskoda Euroopa Liidust LEADER-programmi kaudu piirkondliku- ja külaelu arendamiseks suunatava raha taotlemiseks ning jagamiseks.

Praegu on õppimis- ehk ettevalmistav periood. Toetusrahade küsimine ja jaotamine algab eeldatavasti 2009. aastal – siis fondid avanevad ning esialgu on kuni 2015. aastani lootus piirkonna projektidele saada 6-10 miljonit krooni aastas. Toetusi hakatakse jagama PRIA kaudu, kuid otsustamisel jääb suur roll piirkondlike gruppide juhtorganitele, seega ka arenduskoja juhatusel, kelle ülesanne on hinnata, kas külaled-seltside esitatavad projektid on toetuskõlblikud. Selline süsteem toimib Soomes ning tõenäoliselt rakendub ka Eestis. Kuusalu vallast käisid Soomes abivallavanem Milli Kikkas, Kolga muuseumi juhataja Anu Karjatse ning Leesi küla seltsielu eestvedajad Lea Ruus ja Tiina Viirna. Loksalt oli abilinnapea Önnela Tedrekin ning, kuna abilinnapea Andres Kaskla loobus, pakkus Arenduskoja tegevjuht Heiki Vuntus tema kohta Sõnumitooja ajakirjanikule.

Silla remont, lumelao ehitamine ja palju muud

Tapa valla Soome sõprusvald Akaa kuulub koos Urjala, Kylmäkoski ja Valkeakoski vallaga ühte LEADER-gruppi, mille nimi on Pirkkan Helmi RY ning asutatud 1999. aastal. Nelja valla moodustatud piirkonnas on kokku 41 000 elanikku. Pirkkan Helmi kaudu on rahastatud kümneid projekte, aastas kokku 400 000–500 000 euro (6,26–7,82 miljonit krooni) ulatuses. Umbes 45 protsenti rahadest on antud elukeskkonna- ja ettevõtlusalastele projektidele, 25 protsenti võrdselt külaliikumise ja kultuurielu edendamiseks ning 5 protsenti rahvusvahemustele. Suurimad toetussummad ulatuvad üle

80 000 euro (1,25 miljoni krooni).

Aruanderaamatus avaldatud nimekirja koos projektisummade ja -kirjeldustega on pikk. Näiteks toetati Kelhi maameesteseltsi maja remonti 2002. aastal 48 824 euroga (763 900 krooniga). Seltsimaja tehti uus köök ja WC. Halkosuoni jahimeeste selts ehitas koos nelja küla erinevate ühendustega tules hävinud seltsimaja asemel uue. Selle toetusse eraldati 82 370 eurot (1,29 miljonit krooni). Taastati Hakkila vana sild, mis oli lagunenu 20 aastat tagasi. Toetussumma 9200 eurot (143 943 krooni). 2006. aasta veebruaris valmis Valkeakoski esimese lume ladu, et kohalik MTÜ saaks suusarajad lumega katta juba oktoobris-novembris. Toetussumma 48 099 eurot (752 556 krooni). Toijala sadamasse rajati paadipesukoht, et vältida järve saastamist. Toetust anti 16 482 eurot (257 877 krooni). 10 000 euroga (156 460 krooniga) toetati Aleksis Kivi „Seitsme venna” vabaõhu- etendust – esinemiskoht, koolitus ja proovid.

Võimalikult laiale kasusaajate hulga

„Alati püütakse taotlusi läbi vaadata jälgida, kui suurele kasusaajate hulga raha läheb,” toonitas Pirkkanmaa Tööjõu- ja Ettevõtluskeskuse peajärelevaataja Heli Hantula. Tema märkis, et ligi pool toetusrahadest läheb ettevõtluse edendamiseks. „Tihti on häid ideid väikeste ettevõtete alustamiseks, oleme andnud käivitamistoetust töötajate palkamiseks, seadmete soetamiseks, ettevõtjate koolitamiseks,” selgitas samas piirkonnas tegutseva LEADER-grupi Pomootor RY juht Mikko Ristanen.

Euroraha kasutamise eripära on, et kõigepealt tuleb objekt valmis teha. See käib range kontrolli all, kui reegleid on nõuetekohaselt järgitud, eraldatakse lubatud summa. Esialgseks investeeringuks võtavad seltsid-ühingud enamasti pankadest laenu. Mikko Ristanen rõhutas valdodega tehtava koostöö tähtsust – vallad saavad omaosaluse summa eraldada enne, mitte pärast objekti valmimist, ning ka omavalitsused ise on olulised projektitaotlejad ja -kirjutajad.

„Valdadel on LEADER-programmist kasu – on võimalik saada lisaraha, aktiveerida kohalikke ettevõtjaid ja elanikke,” kinnitas ta. Ning loetles kolm olulist tõdemust, mida Eestis võiks arvesse võtta: „Kiirustamine on viga. Kõigi kiirustades tehtud projektidega, mida eelnevalt pole ümbruskonna inimestega läbi arutatud, on hiljem probleeme. Hea märk on, kui projekti juures on kasutatud rohkem kui ühe-kahe konsultandi abi. Elukutselised projektikirjutajad ehk -firmad on ohtlikud, projekt peab tekkima inimeste endi koostööst ja otsustest.”

Kuidas antakse “jah” sõna

Kui euroraha taotluseks esitatud projekt on asjalik ning haakub piirkonna arengukavaga, reserveerib kohaliku LEADER-grupi juhatus selle jaoks raha ning saadab projekti seisukoha andmiseks maakonna tööjõu- ja ettevõtluskeskusele. Eelnevalt on valdodega kokku lepitud omavalitsusest lisatava osa suurus.

Tapa vallavanem Kuno Rooba (paremal) tänab töögi vahendusel, kelleks on Tapa abivallavanem Tee Koitjärvi, Soomepoolseid võrustajaid.

Kui projekt vastab õigusaktidele, annab ettevõtluskeskus sellele nõusoleku ning saadab LEADER-grupile edasiseks toimetamiseks. Suuremate projektide puhul langetab rahastamisotsuse ettevõtluskeskus. Kui vajalikud dokumendid täidetud, suunatakse projekt Soomes MAVIse (analoogne ametkond Eesti PRIAga), kust kantakse raha otse taotleja arvele.

Taotleja omafinantseeringu suurus sõltub projekti iseloomust. Ettevõtlustoetuste korral on projekti kogumaksumusest avalikku ehk riigi kaudu saadavat raha 15-35 protsenti – täpne ulatus on Soomes riiklikult paika pandud ning sõltub piirkonna kaugusest linnadest. Seltsielu arendavate projektide puhul võib avaliku raha osakaal ulatuda 50-100 protsendini.

Koduteel nentis Tapa vallavanem Kuno Rooba: „Saime aru, kui suur roll on inimestel endil. Usun, et Arenduskojal jätkub tegevust aastateks ning saab pakuda tegetsemist paljudele.”

Arenduskoja tegevjuht Heiki Vuntus: „Eurorahadega valminud objekte me seekord eriti ei näinud. Tahtsin, et nähtaks bürokraatiapoolt – edaspidiste otsustamiste jaoks.”

Ülle Tamm,
Sõnumitooja 12.12.2007

Õppereis Soome andis uusi ideid ja mõtteid Eestis kasutamiseks.

Soome viis reisiseltskonna ATKO Transi mugav buss. Fotod Heiki Vuntus

Mida LEADER-programmi raames tehakse MTÜs Arenduskoda?

MTÜ Arenduskoda hakkab 2009. aastal eurorahasad jagama juhul, kui praegu koostatav strateegia hinnatakse PRLAs ja põllumajandusministeeriumi vastavas komisjonis sobivaks. Strateegia koostamiseks, sellega seotud koolituste läbiviimiseks ning ettevalmistavate uuringute ja seminaride korraldamiseks võttis MTÜ Arenduskoda 3 pakumist. Võitis OÜ KT Europroject Management. Firma hakkab Kuusalu, Tapa, Ambla, Vihula ja Kadrina vallast ning Lokska linnast läbi viima küsitlust, et fikseerida piirkonna sotsiaalmajanduslik olukord. Kogukonnakaasajate ja võrgustikukoolitusel on Kuusalu vallast käinud või käivad Marju Jaanimäe, Anu Karjatse, Peeter Kivimäe, Sirlu Link, Anneli Pakkane, Raido Roostalu, Lea Ruus, Taigo Talvere, Tiina Viirna, Rene Meimer ja Kristiina-Raivi Vilepaju ning Lokska linna esindajana Annika Agu. Meeskonnakoolitusest võtavad osa Milli Kikkas Kuusalu vallast ning Andres Kaskla Lokska linnast. Juhtriibma kuuluvad Kuusalu vallast Kalmer Märton, Milli Kikkas ja Lea Ruus ning Lokska linnast Önnela Tedrekin.

Sõnumitooja, 12.12.2007

ARENDUSKODA

KÜSITLUSLEHT

Ankeedi täitja nimi:

Omavalitsus:

1. Millised on peamised märksõnad, mis iseloomustavad ettevõtlust, puhkemajandust ja elukeskkonda piirkonnas praegu?

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

2. Millised on peamised märksõnad, mis iseloomustaksid ettevõtlust, puhkemajandust ja elukeskkonda piirkonnas 5 aasta pärast?

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

3. Millised on peamised probleemid ettevõtluse, puhkemajanduse ja elukeskkonna arengus hetkel?

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

4. Millised on peamised probleemid Teie piirkonna arengus hetkel?

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

5. Mida tuleks ettevõtluse ja puhkemajanduse ning maapiirkondade arendamise valdkonnas esmajärjekorras ära teha, et tõsta piirkonna konkurentsivõimet? Palun, nimetage need tegevused (nt ettevõtluspiirkondade arendamine, infrastruktuuride ehitamine (külaplatsid jne.), koolitused, uuringud vms).

ETTEVÕTLUS JA PUHKEMAJANDUS	MAAPIIRKONDADE ARENDAMINE
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
7.	7.
8.	8.
9.	9.
10.	10.

ARENDUSKODA

6. Tooge palun välja 10 ideed, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2009-2013.

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

7. Milliseid nõustamisteenuseid olete MTÜ Arenduskoda poolt kasutanud?

Koolitustegevuse korraldamine	☐ jah	☐ ei
Ettevõtte alustamise protsessi nõustamine (juriidiline nõustamine)	☐ jah	☐ ei
Info- ja õppepäevade organiseerimine ja läbiviimine	☐ jah	☐ ei
Kirjastustegevus	☐ jah	☐ ei
Seltsitegevuse ja külaelu toetamine	☐ jah	☐ ei
Uuringute ja analüüside teostamine	☐ jah	☐ ei
Abi projektide koostamisel, läbiviimisel	☐ jah	☐ ei
Info messide, seminaride, jm kontaktürituste, erinevate teenuste ja nende pakkujate, ettevõtluse tugiorganisatsioonide ja fondide kohta	☐ jah	☐ ei
Koostöö- ja äripartnerite ning ühisprojektide otsing, abi välissuhtluses	☐ jah	☐ ei

8. Kas eespool nimetatud tegevused on vajalikud ning kas peaksid olema veel mõned teenused, mida MTÜ Arenduskoda pakkuda võiks?

On vajalikud jah ei

Muud eespool nimetatamata teenused, nimetage:

.....

.....

9. Mis võiks olla piirkonna atraktiivsuse magnetiks?

AITÄH VASTAMISE EEST!

LEADER-koolitused

Algus lk 2

4. koolituspäeval, 27. novembril 2007 Kadrinas olid päevakavas järgmised teemad: Kuidas olla nähtav? Rühmatöö: MTÜ loomine; Pressikonverents, kuidas korraldada pressikonverentsi; Sõna jõud, kuidas teha ennast arusaadavaks.

Koolitusel osalesid aktiivselt **Tiiu Kaasik, Anu Karjatse, Tiina Laanemets, Gilda Lindmaa, Lea Ruus, Taimi Samblik, Tatjana Tamm, Ülle Tamm, Tiina Viirna, Tiina Vilu, Marju Jaanimäe ja Ülle Visnapuu.**

Ühistegevuslane ja võrgustikutöö koolitus

Ühistegevuslane ja võrgustikutöö koolituse eesmärk oli Anda tegevusgrupis osalejatele teadmisi ja suutlikust korraldada oma organisatsiooni võrgustiku tööd nii tegevusgrupis sees kui ka välispartnerite ja erinevate võrgustikega. Koolituse korraldas liikumise Kodukant kauaaegne tegevjuht Eha Paas.

1. koolituspäev toimus 19. oktoobril 2007 Tapal arenduskojas.

Pärast osalejatega tutvumist keskendus lektor järgmistele teemadele: võrgustik ja võrgustikutöö, koostöö ja võrgustiku erinevused; kuidas luua võrgustikku? kommunikatsiooniplaan; kommunikatsiooni plaani läbiarutamine, praktilised harjutused.

2. koolituspäev oli 14. novembril Ambla vallamajas.

Kodutööde – arenduskoja võimalike sõnumite esitamine – kontrollimisele järgnes praktiline töö: MTÜ Arenduskoja kommunikatsiooni analüüs. Arutleti, kuidas inimesi kaasata ja motiveerida. Mis on maine, imago ja identiteet. Kuidas me neid kujun-

dada saame?

3. koolituspäev viidi läbi 8. detsembril 2007 arenduskojas. Sel päeval oli põhiteema ühistegevus, selle valdkonnad ja vormid. Millised võimalused on mittetulundusühingutel majandusliku ühistegevusega tegelda: külamaja haldamine, kogukonna ja avalik teenus, õpiettevõtted. Teema jätkus ajurünnaku ja ideede otsimisega, mida erinevad sektorid Leader-tegevusgrupis ühiselt teha saavad. Kodutööks andis lektor soovitusel välja pakkuja oma piirkonnale põhinedes ideid Arenduskoja erinevate sektorite ühistegevuse edendamiseks.

seks.

4. koolituspäev toimus 25. jaanuaril 2008 jällegi arenduskojas. Tehti kokkuvõtte teemadest, millest eelmistel koolitustel oldi räägitud ja toodi näiteid võrgustikest ja koostööst külaarendusel (piirkonnaarendusel).

Koolituse lõputunnistuse said **Marju Jaanimäe, Tiiu Kaasik, Tiina Laanemets, Gilda Lindmaa, Ene Milvaste, Luule Nurga, Lea Ruus, Vello Teor, Tiina Viirna ja Ülle Visnapuu.**

Heiki Vuntus,
arenduskoja tegevjuht

LEADER-programmi koostööpartnerid tutvusid Kuusalu valla ja Loksaga

Oktoobri lõpus olid Ambla, Tapa, Kadrina ja Vihula valla külaaktivistid õppereisil Kuusalu valla külates ning Loksas linnas.

Kuusalu vald ja Loksas linn on alates eelmise aasta kevadest MTÜ Arenduskoja liikmed. MTÜsse kuuluvad veel Lääne-Virumaalt Tapa, Kadrina ja Vihula vald ning Järvamaalt Ambla vald. Arenduskoja egiidi all tehakse teist aastat koostööd, et ühise tegevuspiirkonnana taotleda Euroopa Liidu LEADER-programmist kohaliku elu edendamiseks toetusraha. Seni on ühistegevuse raames toimunud arvukalt koolitusi ning korraldatud õppereise – Kagu-Eestisse, Ungarisse. Nüüd on alustatud koostööpartnerite külade tundmaõppimisega.

Seekord käisid Lääne-Viru ja Järvamaa rahvas tutvumas Harju kolleegide elu-oluga. Neljapäeva hommikul saabus bussitais LEADER-aktiviste Kolkas. Neid võttis vastu abivallavanem Milli Kikkas, kes kuulub MTÜ juures tegutsevasse juhtgruppi. Tutvuti mõisakompleksiga ning käidi Kolga muuseumis. Sealt edasi sõideti Mare ja Väino Veersalu Iisaka käsitöötalusse Uuri külla. Ennelõunat jõuti käia veel tutvumas Leesi rahvamajas.

Seejärel külastati Viinistu rahvamaja ja seenekasvatust. Lõunat söödi Viinistu kõrtsis. Reis lõppes Loksas, kus abilinnapea Önnela Tedrekin näitas Loksas lasteaeda, lõpuks tegi Raimond Koppelmaa külalistega ringkäigu kultuurikes-

kuses ja muusikakoolis.

Ambla vallavolikogu liige, mulu Järvamaa sädeinimeseks valitud Marta Kondas, Kangrumäe Küla-kultuuri Edendamise Seltsi asutaja ja juht: „Mulle on siin Põhja-Eestis kõik huvitav, sest pole varem käinud, vanasti oli ju kinnine kant. Piirkond on täiesti erinev, meil Järvamaal on suured põllud. Üllatas, et mõisad pole korda tehtud, kuigi ollakse pealinnale nii lähedal.” Ta kiitis eriti Leesi rahvamajas toimunut – seal võtsid vastu Tiina Viirna ja Lea Ruus, kes olid paljudele reisiseltskonnast tuttavad LEADER-programmi koolitustelt. „Vahva oli see, et nad tegid meile draamakoolitust. Meid seati ringi, pidime ümber kehastuma, mängima näiteks rösterit,” jutustas Marta Kondas. MTÜ Arenduskoda juht Heiki Vuntus rääkis, et LEADER-programmi raames hakatakse jõudma tutvumis- ja koolituste perioodist tõsisemate arutelude juurde. Novembri alguses saab Tapal kokku MTÜ liikmesomavalitsuste strateegiakoostamise juhtgrupp.

Juba lähiajal peaks külaledes jaotatama küsitluslehed, et uurida, mida soovitakse ELi toetusrahadega enim arendada. Külaledes on kavas korraldada koosolekud, kus arutatakse sama teemat. Mis ja kuidas täpsemalt toimuma hakkab, lubas Heiki Vuntus selgitada järgmises Sõnumitoojas, kus on plaanis avaldada temaga intervjuu LEADER-programmi tegemistest.

Ülle Tamm,
Sõnumitooja 31.10.2007

Mare ja Väino Veersalu Iisaka käsitöötalus Uuri külas.

Leesi rahvamajas pandi ka karud tantsima.

Kolga noortekeskuse tegevust tutvustas Marju Jaanimäe.

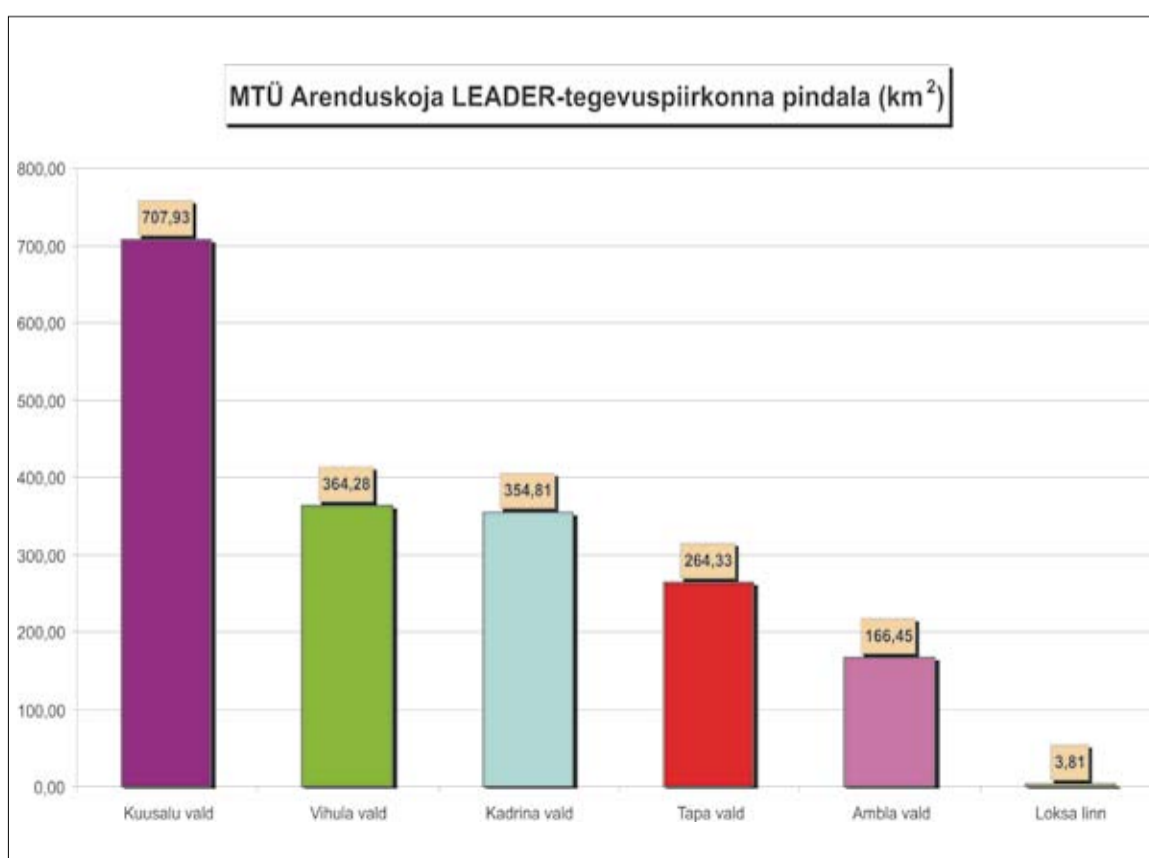
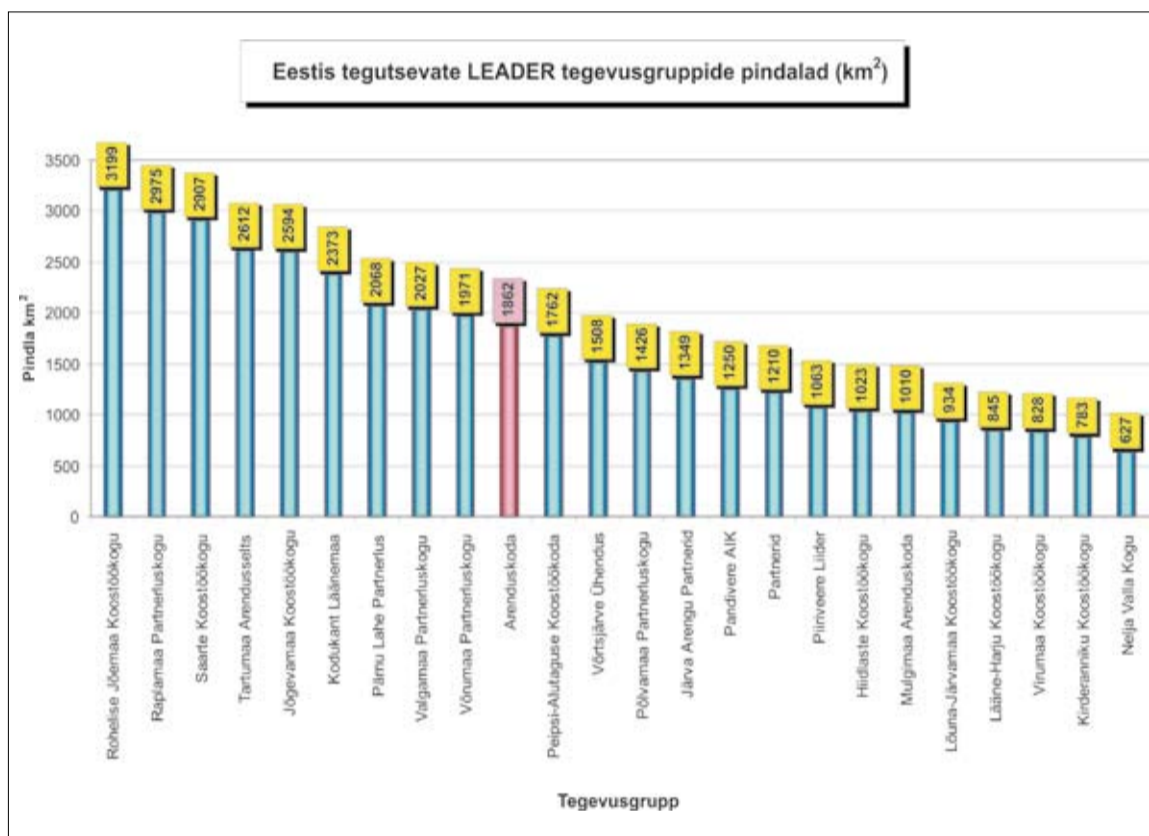
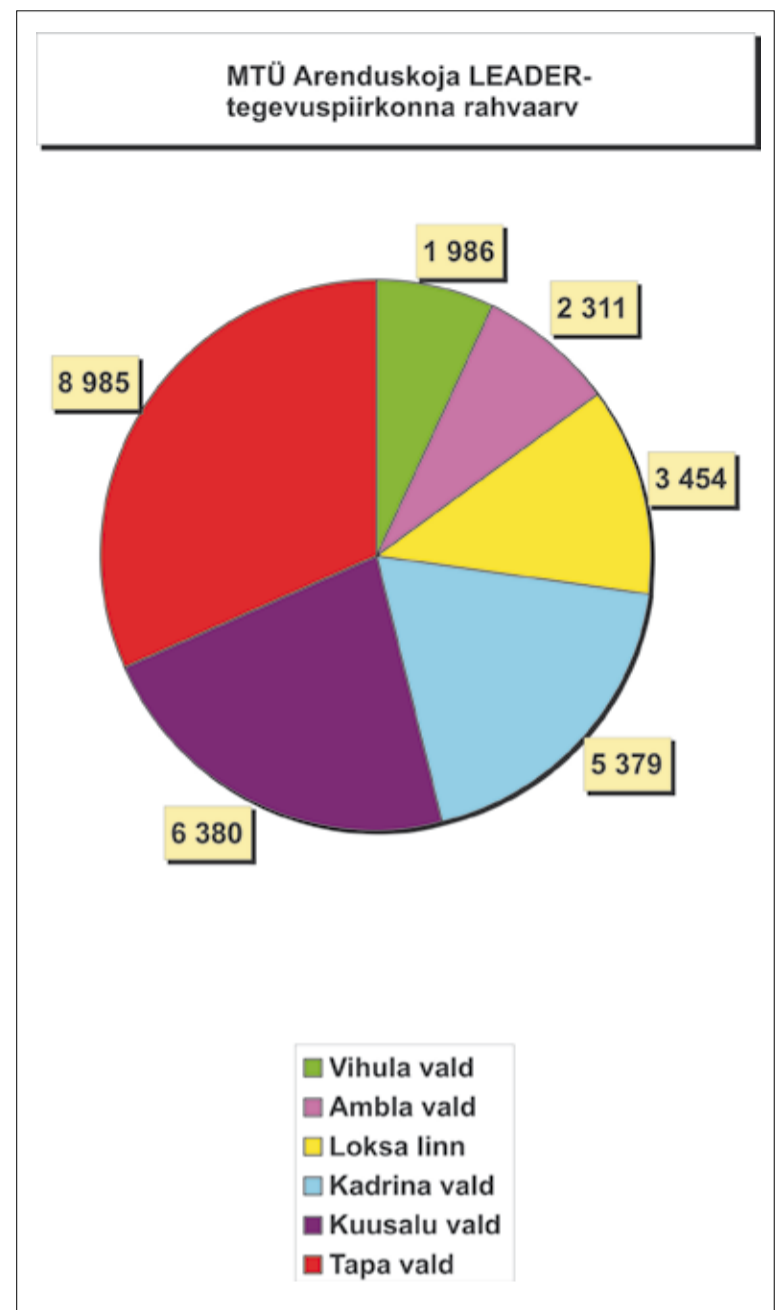
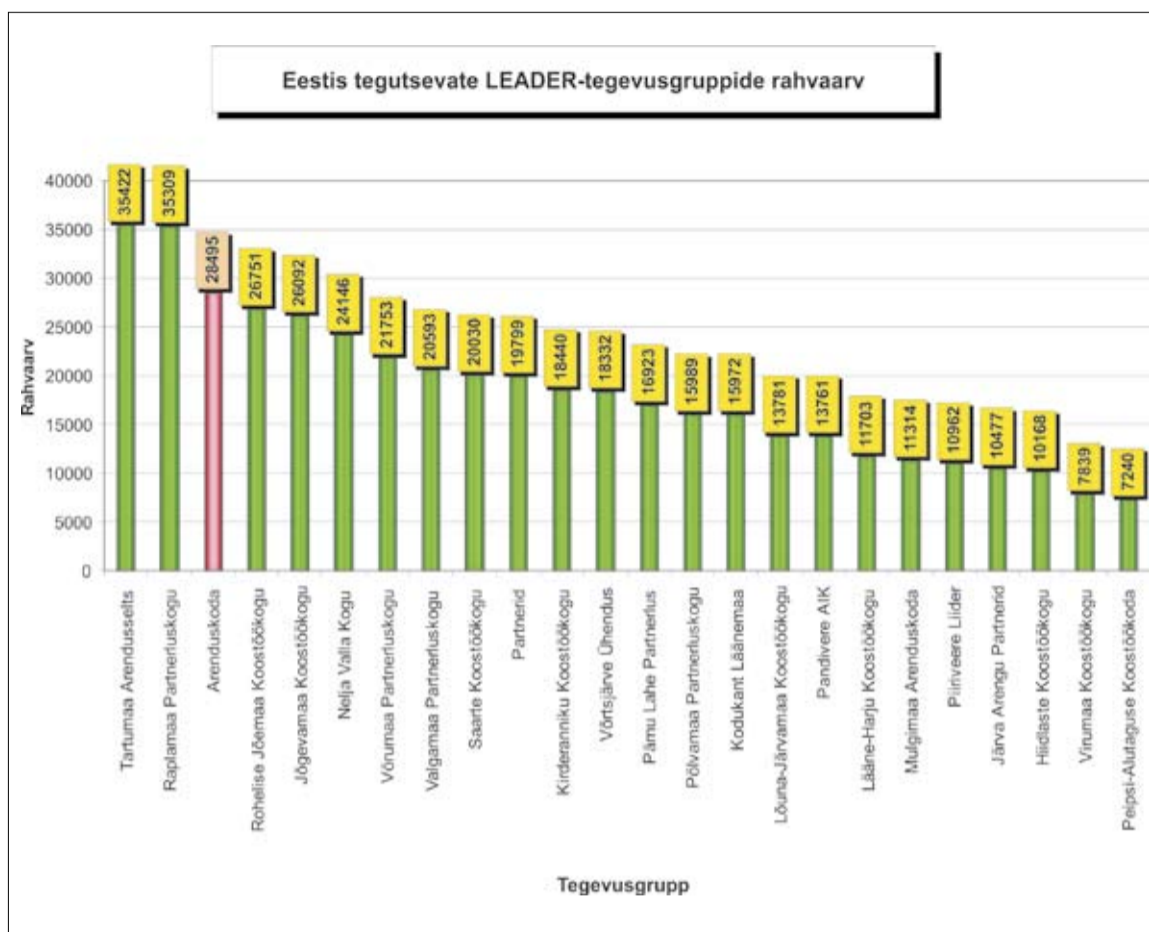
Leesi rahvamajas osaleti draamaringi näidistunnis.

Reisi lõpuks puhati jalgu Loksas kultuurikeskuses.

LEADER ARVUDES (01.01.2007 seis)

Leesi küla ja Tapa linn teevad...

Algus lk 1

Projekti raames on kavas käia noortega üksteisel Tapal ja Leesi külas, korraldada koolitusi ning ühiseid üritusi. Projekti on kirjutatud: „Üldine eesmärk on julgustada ja toetada noori, maaelu arengut soodustavate strateegiade loomist ning elluviimist, põhirõhk on koostöö ja koostöövõrgustikel erinevate maapiirkondade vahel.” Lea Ruus märkis, et pole vaja karta abi paluda, tema käis kõigepealt koos oma õe Tiina Viirna projekt kirjutamiseks nõu küsimas Harju ettevõtluskeskusest. Tiina Viirna lisas, et tänu LEADER-programmi koolitustele on neil nüüd paberitega asjaajamine

tunduvalt lihtsam. Kuna Leesi oli raskusi internetiühendusega, rääkisid naised, et käisid e-kirju saatmas-lugemas Kuusalu vallas. Kuid sõidud Tallinnasse, Kuusalu ja Tapale tasusid end ära ning projekt läheb uuest aastast käiku.

Tapa noortega saadakse kokku veel selgi aastal. Tuleval nädalal oodatakse Leesi laste näiteringi esinema Tapa paljulapseliste perede jõulupeole. Mängitakse eelmisteks jõuludeks valminud „Pireti ja Kati imelist jõulupäeva”. Sõitu toetab Kuusalu vallavalitsus.

Ülle Tamm,
Sõnumitooja 12.12.07

MTÜ Arenduskoja LEADER-infoleht

Jagatakse tasuta arenduskoja liikmesomavalitsustes (Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula vald ning Loksa linn).
Roheline tn 19, Arenduskoda
Üldinfo – tel 325 8690, faks 325 8695.
Ajalehte saab lugeda – tapa.ee/arenduskoda,
e-post: arenduskoda@tapa.ee, heiki@tapa.ee
Toimetaja Heiki Vuntus – tel 325 8696, mobiil 5648 5208
Küljendaja ja kujundaja Liina Kald – mobiil 528 7998
Trükitud trükikojas Trükis – Pargi 27F, Jõhvi, tel 337 2666
Trükiarv 6000. Leht ilmub kolm korda.